

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Dato 23. september 2020
Fra Miriam Langmoen, generalsekretær

grønn
ungdom

INNKALLING OG SAKSPAPIRER FOR SST-17-20

Møtedato: 29. september 2020
Møtested: Frivillighetshuset, Kolstadgata 1, Oslo
Møtetid: 18:00-21:00

Saksliste

190 Godkjenning av innkalling

191 Valg av ordstyrer og referent

Innstilling: Hulda Holtvedt, *ordstyrer*
Christine Evjen, *referent*

192 E-postvedtak siden sist møte

v/ Miriam Langmoen, generalsekretær

O

193 Status fylkeslag

v/ Kristina Moe-Karlsen, Saida Tufa og Vilhelm Bjørgul, fylkessekretærer

D

194 Orienteringsrunde

Alle utvalgsledere / folk med koordinerende roller:

- Hva (konkret) har gruppen din gjort siden forrige ordinære møte?
- Hvilke prosjekter jobber dere med?
- Hvem jobber med hva?
- Hvordan ligger dere an med ting?

Talspersoner:

- Hva skjer i MDG (SST og på Stortinget)?

Internasjonal kontakt:

- Hva skjer i det internasjonale arbeidet?

Alle:

- Hvilke eksterne politiske aktører har du hatt politisk kontakt med?
- Hva annet har du gjort i GU siden forrige møte?

O

195 Oppdatering om koronasituasjonen

v/ Miriam Langmoen, generalsekretær

O

196 Naturpolitikk for 2020-tallet v/ Andreas Moksnes, det politiske utvalget for klima og natur	V
197 Ansettelse av rådgiver på politikk og kommunikasjon (B-sak) (ettersendes) v/ Teodor Bruu, talsperson	V
198 Gjennomgang av internprogram for høstleir v/ Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem	D
199 Beredskap og smittevern på høstleir v/ Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem	D

Deretter møtekritikk

*O er orienteringssaker
D er debattsaker
V er vedtakssaker*

Sørlandsbanen, 23. september 2020

Miriam Langmoen,
Generalsekretær

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Teodor Bruu, talsperson, på vegne av det politiske utvalget for klima og natur
Dato 22.09.20
Saksnr SST-17-20-196

grønn
ungdom

POLITISK UTTAELSE:

NATURPOLITIKK FOR 2020-TALLET

Bakgrunn

Situasjonen for naturen er kritisk. Kloden opplever den 'sjette store masseutryddelsen' i historien. På 50 år har vi mistet 68 prosent av bestandene av ville dyr. I 2019 la Det internasjonale naturpanelet fram en rapport som viste at tap av natur er en like stor trussel som klimaendringene.¹ Ifølge rapporten er allerede ti prosent av verdens arter nærmest utryddet, og én million arter står i fare for å forsvinne.

Og, til ingens overraskelse: Den norske regjeringens innsats for naturen står til stryk.²

Førsteutkastet til MDGs partiprogram for 2021–2025 har nylig vært ute på høring, og i den forbindelse har Grønn Ungdoms politiske utvalg for klima og natur gått gjennom og vurdert de to viktigste naturkapitlene:

- Kap. 2, "Ny ambisiøs naturpolitikk"
- Kap. 3, "Hav- og kystnatur"

I denne plattformen presenterer vi våre endringsforslag til disse kapitlene. Vi har gått gjennom 46 punkter og ønsker kun å gjøre sju endringer. Dermed er den første konklusjonen til utvalget: naturpolitikken i programutkastet er alt i alt veldig bra. Heia MDG!

¹ Vissgren & Fjeld (2019): "Ny rapport om naturens tilstand får FN til å slå alarm: – Vanvittig skummelt". <https://www.nrk.no/natur/ny-rapport-om-naturens-tilstand-far-fn-til-a-sla-alarm--vanvittig-skummelt-1.14538875>

² Reymert (2020): "Norge når ikke ett eneste av FNs 20 naturmål – håpet henger i en tynn tråd". <https://www.vl.no/nyhet/norge-nar-ikke-ett-eneste-av-fns-20-naturmal-hapet-henger-i-tynn-trad-1.1773607>

Noen av endringsforslagene våre handler om små detaljer; andre går imot programkomitéens innstilling. Utvalget har vurdert forslagene kritisk, snarere enn å gjøre dem mer radikale på autopilot. Vi mener at det ikke trengs endringer i de gjenværende punktene – men her er det opp til resten av organisasjonen å konkludere.

Naturkapitlene i programutkastet finnes i sin helhet på program.mdg.no, og vi oppfordrer til å lese dem grundig og diskutere flere endringsforslag.

Drøfting

Forslag 1: om vann- og snøscooter

Gjelder kapittel 2, punkt 26 i programutkastet (delt innstilling):

(Flertallets innstilling) Endre reglene for motorferdsel i utmark til kun å tillate nytteformål, ikke fornøyleskjøring med snøscooter, vannscooter eller andre kjøretøy utenfor vei og sti, slik at hensyn til plante-, dyre-, og friluftslivet settes først.

Mindretallet (2 av 12): Stramme inn regelverk og praksis med å tillate motorferdsel i norsk natur. Reversere endringene som åpnet for fornøyleskjøring med snøscooter og vannscooter, og gå mot forslag til liberaliseringer av regelverket, også for nye elektriske kjøretøy utenfor vei og sti.

Utvalget foreslår å dele opp punktet til ett punkt for vannscooter og ett for snøscooter.

Vannscooter:

Endre reglene for ferdse med vannscooter til å kun tillate nytteformål, ikke fornøyleskjøring, slik at hensyn til plante-, dyre-, og friluftslivets interesser settes først.

Snøscooter:

Skjerpe håndhevingen av eksisterende regler knyttet til ferdse med snøscooter, slik at hensyn til plante-, dyre-, og friluftslivets interesser fortsatt ivaretas.

Ferdse med vannscooter og snøscooter bærer i Norge med seg veldig forskjellige historier, tradisjoner og bruksområder. Derfor mener utvalget at man i punktet må legge mer vekt på snøscooter og vannscooter som to forskjellige saker og ikke begrense bruken av begge på samme grunnlag uten mer begrunnelse.

Utvalget mener også at man burde fjerne "andre kjøretøy" fra punktet, da å ha det med kan legge føringer for hva MDG mener i kommende saker om ferdse med nye motoriserte kjøretøy i utmark (ett eksempel er el-sykkel) uten å ha en god behandling av saken innad i partiet. I tillegg forbyr allerede motorferdselloven³ i dag fornøylesbruk av alle motoriserte kjøretøy unntatt vannscooter og snøscooter, og utvalget ser derfor ikke meningen med denne formuleringen.

Vannscooter ble først lovlig i Norge i 2013, da med flere begrensninger, og ikke før våren 2017 ble bruken av vannscooter likestilt med bruken av vanlig fritidsbåt. På lik linje med MDG mener utvalget at man burde forby fornøyleskjøring med vannscooter. Her legger man til grunn at vannscooter er et motorisert fartøy som i hovedsak brukes

³ Motorferdselloven (1977). Lov, 6. oktober 1977 nr 82, om motorferdsel i utmark og vassdrag. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82>

til fornøyleskjøring. Det finnes også alternativer til vannscooter – nemlig båter – så det er derfor få som trenger å benytte seg av dette som nyttefartøy. I tillegg får politiet mange klager på uvetting og ulovlig bruk av vannscooter⁴, og antall varslede ulykker med vannscooter stiger samtidig som varslede ulykker med fritidsbåt synker⁵. Derfor kan man ved å gjøre fornøyleskjøring med vannscooter ulovlig bidra til en tryggere og bedre kyst som tar vare på både natur og mennesker.

Snøscooter har i Norge vært brukt til nyttekjøring siden før loven om motorisert ferdsel i utmark kom i 1978. Siden 2015 har det vært lov for kommuner å tilrettelegge for snøscooterløyper hvor man kan drive med fornøyleskjøring. Utvalget mener man ikke burde endre på dagens regler knyttet til snøscooterkjøring fordi bruken av snøscooter har en mye lengre historie enn vannscooter i Norge og det finnes derfor mye mer kultur å ta hensyn til. Det er viktig i denne saken og se det fra de som bruker snøscooter sin side. Mange steder i Norge er snøscooter flittig brukt til redningsarbeid, transport og rein- og annen dyredrift som eneste mulige fremkomstmiddel på grunn av snø. I disse områdene er snøscooter en viktig del av kulturen. Ved å forby all fornøyleskjøring kan det tenkes at noe som for mange er en naturlig og viktig del av jobben og livene deres og kulturen de er en del av, vil endres fundamentalt.

Da man i 2015 ga frislipp for fornøyleskjøring på løyper var det med bakgrunn i den lange historien med bruk av, og god kultur rundt snøscooter i flere deler av landet. Fornøyleskjøring med snøscooter blir også vanskelig å sidestille med vannscooter fordi den må begås i egne løyper, mens det til vannscooter er gitt totalt frislipp på lik linje med fritidsbåt. Snøscooter står også i en annen posisjon enn vannscooter fordi det ikke finnes et lovlig alternativ til det (slik vannscooter har båt). Det blir derfor upresist å sidestille vannscooter og snøscooter i punktet, selv om fornøyleskjøring til en viss grad kan sammenlignes.

Selv om lovene knyttet til bruk av snøscooter i dag kanskje er strenge nok, betyr ikke det at praksisen rundt snøscooter er perfekt. En undersøkelse viser at 8 av 10 nordmenn vil ha bedre kontroll av snøscootere⁶, og en annen rapport viser at én av fire snøscooterkjørere kjører ulovlig⁷. Dette viser at det i dag finnes en del ulovlig bruk av snøscooter som man burde gjøre noe med, å gjøre den fornøyleskjøringen som i dag er lovlig ulovlig kan man diskutere om i realiteten vil gjøre at det blir mindre ulovlig ferdsel. Utvalget mener at man istedenfor å gjøre mer ferdsel ulovlig heller burde skjerpe håndhevingen av de lovene som man allerede har og at dette vil være den mest effektive måten å minske ulovlig og skadende bruk av snøscooter.

Forslag 2: om naturforskningsinstitutt

Gjelder kap. 2 punkt 29 i programutkastet:

⁴ Skumsvoll (2020): "Mange klager på råkjøring med vannscooter".

<https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/mange-klager-pa-uvettig-bruk-av-vannskuter-1.15063726>

⁵ Sjøfartsdirektoratet (2017): "Fritidsfartøyulykker 2017".

<https://www.sdir.no/globalassets/sjofartsdirektoratet/fartoy-og-sjofolk---dokumenter/ulykker-og-sikkerhet/rapporter/ulykkesstatistikk/fritidsbatstatistikk-2017.pdf>

⁶ Norsk friluftsliv (2018): "Åtte av ti vil ha bedre kontroll av snøscooter".

<https://norskfriluftsliv.no/atte-ti-bedre-kontroll-snoscooter/>

⁷ Norsk friluftsliv (2018): "1 av 4 snøscooterkjørere kjører ulovlig". <https://norskfriluftsliv.no/1-4-snoscooterkjoerere-kjoerer-ulovlig/>

Styrke den faglige tyngden i innenlands naturforvaltning ved å etablere et statlig naturforskningsinstitutt med tilsvarende posisjon og finansiering som Havforskningsinstituttet og NIBIO, for eksempel med utgangspunkt i Norsk institutt for naturforskning.

Utvalget foreslår å fjerne “og NIBIO” fra teksten. Punktet blir da seende slik ut:

Styrke den faglige tyngden i innenlands naturforvaltning ved å etablere et statlig naturforskningsinstitutt med tilsvarende posisjon og finansiering som Havforskningsinstituttet, for eksempel med utgangspunkt i Norsk institutt for naturforskning.

KONU er av den oppfatning av at NIBIO har en vesentlig lavere anseelse blant fagfolk, politikere og lekfolk enn hva Havforskningsinstituttet (HI) har. Dersom man skal bruke ressurser på å etablere et statlig naturforskningsinstitutt som et middel for å styrke den faglige tyngden i innenlands naturforvaltning, virker det derfor lite hensiktsmessig at dette skal ha «tilsvarende posisjon og finansiering som Havforskningsinstituttet og NIBIO.» Derimot virker det hensiktsmessig at dette skal ha «tilsvarende posisjon og finansiering som Havforskningsinstituttet». Nedenfor følger en mer utdypende drøfting. Et medlem av programkomiteen, Rasmus Hansson, har per e-post kommunisert følgende rasjonal for dette programpunktet:

“(…)Meningen med punktet, slik jeg tolker det (jeg har ikke foreslått det), er å gi faginstittut(er) under naturforvaltningen større faglig autoritet i forvaltning og politikk, tilsv fx HI (Havforskningsinstituttet). NINA har en grunnbevilgning, men er i stor grad et frittstående forskningsinstitutt (likt NIVA (Norsk institutt for vannforskning), TØI (transportøkonomisk Institutt), NILU (Norsk institutt for luftforskning), CICERO osv) og hovedsakelig prosjektfinansiert. I forvaltning og politikk behandles (og mistenkeliggjøres) NINA, NIBIO osv mye mer som private "interesser" på linje med alle andre andre interesser, enn HI som har mye større institusjonell autoritet, faste bevilgninger, faste oppgaver osv. Tenk på Helsedep som har FHI. Formelt tilsvaret det ca NINA, men har jo mye større faglig autoritet.”

Som det nevnes her er det altså per dags dato enkelte likheter mellom FHI og NINA. Eksempler på likheter er at begge mottar grunnbevilgninger fra staten, har visse faste oppgaver, gjør forskning både på oppdrag fra staten og ikke-statlige aktører og mottar penger fra EU og andre aktører.^{8 9} Som Hansson påpeker ser det likevel ut til at den faglige autoriteten til NINA og de andre klima- og miljørelaterte instituttene er lavere blant fagfolk, beslutningstakere og lekfolk sett i forhold til FHI.

Men han skriver så at HI skiller seg positivt fra “NINA, NIBIO osv” ved at det har “større institusjonell autoritet, faste bevilgninger, faste oppgaver osv”. Med dette tatt i betraktning så gir det lite mening at det i programpunktet foreslås å lage noe som har lik finansiering og anseelse som både NIBIO og HI, med utgangspunkt i NINA. Derfor, hvis man skal lage et statlig naturforskningsinstitutt hvor intensjonen er å bidra til og løfte

⁸ (Eksempler på “andre” i FHI: Nasjonalforeningen for folkehelse, Cochrane Collaboration, WHO West Bank and Gaza Office, Gates Foundation, Norad, Bufetat og Norges Idrettshøgskole.)
Folkehelseinstituttet (2019): “Årsrapport 2018”.
<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2019/arsrapport-2018---folkehelseinstituttet.pdf>

⁹ NINA (2020): “Om NINA”. <https://www.nina.no/Om-NINA>

den faglige tyngden av innenlands naturforvaltning, så er det HI man skal etterligne, ikke NIBIO.

Argumenter for å beholde NIBIO i programpunktet:

Det er mye god ekspertise og infrastruktur i NIBIO. På grunn av dette kan det være positivt å inkludere navnet i punktet. NIBIO ble etablert i 2015 og er ett av Norges største forskningsinstitutt med sine 700 medarbeidere. Det er et statlig forvaltningsorgan underlagt Landbruks- og matdepartementet. De overordnede oppgavene til instituttet er å utføre forskning og levere kunnskap om mat- og planteproduksjon, miljø, kart, arealbruk, genressurser, skog, foretaks-, nærings- og samfunnsøkonomi.

I tillegg er NIBIO kjent blant annet fordi de er ganske synlig i media. Men som det refereres til og som også kan spores i enkelte avisartikler og -kronikker^{10 11} så later det til å regjere en skepsis til NIBIO i politikken, i forvaltningen og i samfunnet. I årsrapporten for 2019 står det at det ble registrert 4444 medieoppslag relatert til NIBIO i 2019¹².

Forslag 3: om miljøråd

Forslag til nytt kulepunkt:

Opprette et politisk uavhengig miljøråd bestående av eksperter, som skal bistå med faglig kunnskap i beslutningsprosesser, vurdere regjeringens miljøpolitikk hvert år og komme med forslag til tiltak for å verne natur og biomangfold.

På LS-1-20 vedtok GU at vi ønsker å oppnevne et politisk uavhengig klimaråd bestående av eksperter som skal vurdere regjeringens klimapolitikk og foreslå nye tiltak.¹³ Vi vet at naturkrisen er like viktig som klimakrisen, og derfor mener utvalget at vi bør innføre et miljøråd med tilsvarende mandat for natur og biomangfold. I Storbritannia, som var modell for idéen om klimaråd, har de også et naturvernråd: Joint Nature Conservation Committee (JNCC), som gir råd om naturvern til regjeringen og lokale myndigheter.¹⁴ Utvalget har ikke funnet info om hvilken effekt dette rådet har hatt.

Det er flere grunner til at vi trenger et miljøråd i Norge. Det kan vurdere om Norge gjør nok for å bevare naturen og foreslå tiltak hvis vi ikke gjør det. Det kan være en autoritet som kommer med forslag til tiltak som får mer gjennomslagskraft enn hvis de hadde kommet fra et parti folk allerede har sterke meninger om. Et miljøråd kan også føre til mer fokus på naturkrisen og gi en mer kunnskapsbasert debatt.

For miljøråd

¹⁰ Mossleth (2019): Forbudet mot nydyrking av myr er kroken på døra for enkeltbruk. <https://www.nationen.no/motkultur/kronikk/forbud-mot-nydyrking-av-myr-er-kroken-pa-dora-for-enkeltbruk/>

¹¹ Eide (2020): "Hard kritikk av Klimakur 2030". <https://www.bondebladet.no/aktuelt/hard-kritikk-av-klimakur-2030/>

¹² (Se side 5 og 60) NIBIO (2019): "Årsrapport 2019". <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2650355/%c3%85rsrapport%202019-NIBIO.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

¹³ Grønn Ungdom (2020): Norge trenger et styrket klimaråd. <https://www.gronnungdom.no/wp-content/uploads/2020/02/Klimara%CC%8Ad-ferdigstilt.pdf>

¹⁴ JNCC (2019): "Who we are". <https://jncc.gov.uk/about-jncc/who-we-are/>

Hvis vi skal minimere omfanget av naturkrisen, miste minst mulig av all varieteten som gjør gode liv mulig og som gjør naturen full av undrer og liv, må vi innføre omfattende tiltak raskt. Mange av disse tiltakene later i dag til å være upopulære blant politikere. Hvis vi innfører et miljøråd, kan det si ifra når miljøvernpolitikken til regjeringa er for dårlig og si hva de kan gjøre for at politikken skal bli bra nok. Da må enten regjeringa endre politikken, eller det vil bli tydelig for alle at de ikke er villig til å gjøre det som må til.

Et miljøråd kan bli en autoritet på miljøvernpolitikk i Norge. Det kan hjelpe velgerne med å forstå hva som må til for å ta vare på naturen. Dette kan underbygge MDG sin politikk, eller gi oss en mulighet til å stille oss bak politikk med veldig godt faktagrunnlag. Det kan også være at andre partier lettere går med på politikk fra et slikt råd enn forslag fra oss, fordi det kommer fra en politisk nøytral og kunnskapsbasert kilde.

I dag er ofte naturkrisen overskygget av klimakrisen. Et miljøråd kan skape mer fokus og debatt rundt naturkrisen og endre dette.

Mot miljøråd

Hvis vi innfører et miljøråd risikerer vi at det foreslår tiltak som er i strid med vår politikk. Dette kan for eksempel være at miljørådet går mot havvind. Men Grønn Ungdom og MDG skal ha den beste miljøpolitikken, så kanskje vi bare må endre politikken vår hvis det skjer.

Hvis vi gir så mye innflytelse over naturpolitikken til eksperter kan noen oppfatte det som elitistisk eller udemokratisk. Dette var en kritikk blant annet Torbjørn Røe Isaksen hadde mot et vitenskapelig klimaråd da det ble foreslått. Dette vil avhenge av mandatet til rådet, men kan i verste fall oppfattes som at vi vil ta makt fra folket og gi til akademikere.

Er et miljøråd overflødig? I programutkastet til MDG er det allerede foreslått at det skal settes ned ett utvalg som skal vurdere om plan-, miljø- og naturressurslovgivningen legger opp til en samfunnsutvikling innenfor naturens tålegrenser (kapittel 2 punkt 3). Det kan være at et miljøråd overlapper for mye med dette. Flere MDG-medlemmer har også innvendt at det foreslåtte klimarådet er overflødig.¹⁵

Forslag 4: om tilskuddsordning for naturvern og -restaurering

Gjelder punkt 6, kap. 2 i programutkastet:

Opprette en tilskuddsordning for naturvern i kommunene, etter modell fra Klimasats.

Utvalget foreslår å legge til "og naturrestaurering" i punktet, som da blir slik:

Opprette en tilskuddsordning for naturvern og naturrestaurering i kommunene, etter modell fra Klimasats.

I programutkastet foreslår programkomiteen et mål om 20 prosent forbedring av naturtilstanden innen 2050. Hvis vi skal klare det, holder det ikke å bare verne den naturen vi har i dag – vi må også restaurere den. Derfor har utvalget foreslått at vi utvider denne ordningen til også å gjelde naturrestaurering.

¹⁵ (Se punkt 6) MDG (2020): *Klimapolitikk i tråd med Parisavtalen*.
<https://databank.mdg.no/program/2-klimapolitikk/klimapolitikk-i-trad-med-parisavtalen/>

Denne ordningen kan gjøre at flere kommuner restaurerer natur der de har mulighet til det. Og slike muligheter er det mange av. Ett eksempel er Illabekken i Trondheim.¹⁶ Bekken lå i rør, men når de skulle bygge en ny vei så de muligheten til å åpne bekken. Det gjorde de, og i prosessen valgte de også å restaurere naturen rundt. I dag har dette blitt til et område hvor ørret, otter og flere fuglearter trives. Slike prosjekter vil gi oss mer og bedre natur og kan også gi oss bedre nærnatur.

En mulig risiko ved inkludering av ordet "naturrestaurering" i et slikt punkt er at vi kan risikere at mindre av pengene i tilskuddsordningen går til naturvern. Enkelte vil kanskje også si at det er viktigere å ta vare på naturen vi har i dag enn å fikse opp i den som allerede er ødelagt.

Det kan også være at det er mer effektivt å satse på naturrestaurering med større nasjonale prosjekter enn mindre prosjekter spredt rundt i kommunene. Vi kan selvfølgelig gjøre begge deler, men det vil kanskje også koste mer.

Forslag 5: havvind og fiskerinæringen

Gjelder kap. 3 punkt 6 i programutkastet:

Styrke kunnskapen om påvirkning fra havvind på marine økosystemer og næringer, og sikre at denne blir tilstrekkelig ivaretatt i all havvindutbygging.

Utvalget foreslår å legge til følgende setning: "Sørge for at også fiskerinæringen blir hørt i spørsmål om utbygging av bunnfast havvind."

Dermed blir endret punkt slik:

Styrke kunnskapen om påvirkning fra havvind på marine økosystemer og næringer, og sikre at denne blir tilstrekkelig ivaretatt i all havvindutbygging. Sørge for at også fiskerinæringen blir hørt i spørsmål om utbygging av bunnfast havvind.

På et sentralstyremøte i MDG den 21. august rapporterte Pelagisk forening om frustrasjonen fiskerinæringen følte knyttet til etableringsfasen av vindkraft til havs. Pelagisk forening er en interesseorganisasjon for norske fiskebåtredere som fisker pelagisk fisk og hvitfisk. Nyhetsbildet bekrefter dette synet.¹⁷

Etablering av bunnfast vindkraft til havs vil påvirke fiskerinæringen. Det vil være spesielt utfordrende dersom feltene som vurderes utbygget er tradisjonelt viktige områder for næringen, i form av god fangst eller gode gyte- og oppvekstfelt for fisken som beskattes. Derfor er det avgjørende for fiskerinæringen å ha sterk høringsrett i etableringsfasen av havvind.

På den andre siden kan man spørre seg hvorfor vi må nevne fiskerinæringen eksplisitt for å vite at dette er ivaretatt. I dag er det mange som har høringsrett i etableringsfasen av næring som vindkraft. Skal de nedprioriteres så fiskerinæringens uttalelser får ekstra tyngde?

¹⁶ Holø (2020): "Naturkrigerne" <https://www.nrk.no/fn-vier-et-helt-tiar-til-restaurering-av-natur-for-klimate-skyld-1.15132979>

¹⁷ Jenssen (2019): "Vi kan ikke bare hive alt vi ikke vil ha på land på havet". <https://www.kystogfjord.no/nyheter/forsiden/Vi-kan-ikke-bare-hive-alt-vi-ikke-vil-ha-paa-land-paa-havet>

KONU har likevel konkludert med at en tilleggssetning slik foreslått over bør inn i programmet. Per nå (september) finnes det ingen presisering av fiskerinæringens høringsrett når det kommer til etablering av vindkraft til havs i utkastet til programmet. Av hensyn til fiskerinæringen er det derfor strategisk lurt å inkludere et sånt punkt. KONU vurderer det ikke som risikofyllt for MDGs klimapolitikk at vi inkluderer et slikt punkt.

Forslag 6: oppdrett og leppefisk

Gjelder kap. 3 punkt 10:

Ikke tillate fiske av plankton (f. eks. raudåte) og saktevoksende arter på store dyp, havbaserte oppdrettsanlegg og nye marine næringer før vi har et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Utvalget foreslår å legge til følgende setning: "Være særlig forsiktige med økt fiske av leppefisk langs kysten, før vi vet sikkert hvordan det påvirker økosystemene."

Punktet blir da som følger:

Ikke tillate fiske av plankton (f. eks. raudåte) og saktevoksende arter på store dyp, havbaserte oppdrettsanlegg og nye marine næringer før vi har et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Være særlig forsiktige med økt fiske av leppefisk langs kysten, før vi vet sikkert hvordan det påvirker økosystemene.

På grunn av økt produksjon av laks i laksemerder de siste årene, har behovet for avlusning vært stort. Tidligere har løsninger som antibiotika, kjemisk avlusning, og varmtvanns-avlusning vært tatt i bruk. Disse alternativene har blitt vurdert som farlige for folkehelse, dårlige for dyrevelferden eller dårlige for miljøet rundt merdene. Derfor har laksenæringen nå tatt i bruk leppefisk (eks: rognkjeks, bergnebb, berggyllt, grønngyllt).

Fisking av leppefisk har i dag utviklet seg til å bli en egen industri, med et eget kvotemarked og særlig store verdier.¹⁸ Fiskere langs hele den norske kysten fisker store mengder leppefisk, før fisken fraktes av egne transportselskaper til laksemerdene som tilbyr mest penger per fisk. I merdene lever leppefisken av å spise lus på laksen, før de drepes ved slakting av laksekullet de har levd sammen med. Ved nytt laksekull importeres også et nytt leppefisk-kull. Mange mener at dette livet tyder på dårlig dyrevelferd for leppefisken (se eksempelvis NRK Folkeopplysningens reportasje om laksenæringen¹⁹).²⁰

I tillegg vet vi at det forekommer rømninger av leppefisk.²¹ Slik påvirkes økosystemet rundt merdene. Samtidig tror mange også at økosystemene i områdene der det fiskes særlig mye leppefisk påvirkes på samme måte (merk: her er det mye debatt).

¹⁸ Baisotti & Rommetveit (2019): "Nå er leppefisken havets gull".

<https://www.nrk.no/vestland/ole-marcus-20-tjener-34-kroner-pa-en-fisk-1.14632331>

¹⁹ Folkeopplysningen (2020): "Laks".

<https://tv.nrk.no/serie/folkeopplysningen/2020/KMTE50003420/avspiller>

²⁰ Stranden (2020): "Hvert år dør 50 millioner rensfisk i norske oppdrettsanlegg".

<https://forskning.no/fisk-fiskehelse-fiskesykdommer/hvert-ar-dor-50-millioner-rensfisk-i-norske-oppdrettsanlegg/1627630>

²¹ Halvorsen (2015): "Leppefisk mot lakselus: Det store eksperimentet".

<https://www.aftenposten.no/viten/i/R0xO/leppefisk-mot-lakselus-det-store-eksperimentet>

MDG vedtok på et landsstyremøte i juni at vi vil jobbe for et forbud mot bruken av leppefisk i lakseoppdretten.²² Det bør derfor ikke være problematisk å få dette tillegget vedtatt på landsmøtet neste høst.

Men er det nødvendig? Og hva er egentlig alternativet dersom man forbyr fiske av leppefisk? Laksenæringen har allerede begynt å avle frem egne former for leppefisk (spesielt rognkjeks) for å slippe å bruke penger på å kjøpe fisket leppefisk. Dersom det utvider seg, er det bedre for dyrevelferden? Og hva er best for laksen? At de avluses ved bruk av kjemikalier, eller at gjennom leppefisk? Mange vil nok mene at det beste nåværende alternativet er bruk av leppefisk.

KONU har likevel foreslått å legge til setningen i punktet. Vi konkluderer med at laksenæringen har godt av å ha økt fokus på dyrevelferd; ikke bare for laksen, men også for leppefisken. I tillegg har MDG vedtatt et liknende tiltak allerede. Sånn sett er det også realistisk å få gjennomslag for på landsmøtet.

Forslag 7: om nasjonalpark med helhetlig økosystem

Gjelder kap. 2 punkt 19 i programutkastet (delt innstilling):

Flertallet: Utrede Norges første nasjonalpark med et helhetlig økosystem med permanente bestander av store rovdyr, og etablere et stort verneområde hvor høsting, jakt eller fiske ikke er tillatt.

Mindretallet (2 av 12): Stryke punktet.

En nasjonalpark er det mest omfattende vernet vi har etter naturmangfoldloven. I skrivende stund har vi 47 nasjonalparker i Norge, hvorav sju på Svalbard. De 40 nasjonalparkene på fastlandet utgjør ca. 10 prosent av landarealet.

Ifølge dagens regelverk kan nasjonalparkene brukes til "friluftsliv, og annen aktivitet som ikke skader verneverdiene".²³ Dette betyr at det ikke er lov å bygge vei og hytter, drifte gruver eller regulere vassdrag – men jakt, fiske og høsting er tillatt. Allemannsretten gir rett til ferdsel og opphold i all norsk natur, innenfor rimelighetens grenser. Den gir også rett til å høste av naturen: plukke bær, sopp og blomster, eller fiske saltvannsfisk.

For flertallsinnstillingen

Norge er et langstrakt land. Vi har 47 nasjonalparker og plass nok til å etablere flere til. Da bør det være mulig å finne minst ett område der man kan innføre totalforbud mot menneskelig aktivitet uten at dette ødelegger for andre viktige hensyn.

I en e-post til utvalget skriver programkomitéens medlem Rasmus Hansson følgende:

"speilvendingsprinsippet" (...) sier at alt som det ikke uttrykkelig er gitt jakttillatelse på er fredet. Dette er det opprinnelige grunnlaget for moderne norsk naturforvaltning, og egentlig et ambisiøst grunnleggende vern (som er sterkt uthulet i praksis). I Naturmangfoldloven er prinsippet i praksis heller dreid til å verne det som er

²² MDG (2020): *Stopp bruk av "rensefisk" i oppdrettsnæringa.*

https://www.mdg.no/resolusjon_stopp_bruk_av_renseskisk_i_oppdrettsnaringa

²³ Regjeringen (2019, min utheving): "Nasjonalparker og andre verneområder".

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klimate-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/nasjonalparker-og-andre-verneomrader/id2076286/>

"dokumentert" verneverdig, truet, spesielt e.l. I praksis har dette ført forvaltningen i retning av det motsatte av speilvendingsprinsippet; at all natur som ikke er spesiell, dokumentert osv, er "fritt vilt". Altså rett i fanget på Sp & co. MDGs nye programforslag vil endre dette. I Norge er i praksis nesten alt høstbart, over alt, og det ansees som en veldig viktig rettighet for grunneiere, jegere, fiskere.

Å gå inn for at f.eks et lite kjerneområde i en nasj.park skal være høstingsfri vil være 1) i tråd med speilvendingsprinsippet; naturen skal i utgangspunktet være i fred, 2) i tråd med moderne erkjennelse (Naturpanelet) av at vi må begynne å behandle natur på naturens premisser (i stor skala), 3) et høyst rettferdig tilbud til den kjempestore majoriteten i Norge som IKKE jakter, fisker osv, men som kan ha glede av å få oppleve natur som den er uten menneskelige inngrep, 4) en stor verdi også for alle som ikke kan oppleve akkurat den naturen, fordi det er en glede å vite at noe fint finnes, fx har folk flest glede av å vite at isbjørner finnes i nordraust-Svalbard naturreservat (som er strengt vernet) selv om de aldri får se det, 5) overhodet ingen trussel mot jakt-, fiske-, høstingstradisjoner, som vil fortsette å gjelde i det aller, aller meste av Norge, 6) ingen trussel mot allemannsretten hvis man sikrer at vanlig friluftsliv uten høsting tillates i området, 7) vitenskapelig meget verdifullt fordi virkelig urørt natur nesten ikke finnes i Norge, 8) sannsynligvis bra for arbeidsplasser i reiselivet, som kan få noe mer å vise turister enn gjennomforvaltede elgbestander.

Programkomitéens flertall ønsker altså å gå tilbake til intensjonen i den opprinnelige Viltloven²⁴ og gå vekk fra det som har blitt praksis i lys av den moderne Naturmangfoldsloven²⁵. Poenget med Hanssons argument 7 er at et fullstendig urørt naturområde kan fungere som et 'referanseområde': Hvordan utvikler naturen seg her, sammenlignet med områder der man tillater jakt og høsting? Dette har aldri før vært testet i så stor skala i Norge.

Det finnes allerede eksempler på nasjonalparker med sammenhengende økosystemer, for eksempel Dovrefjell-Sundalsfjella²⁶ og Blåfjella-Skjækerfjella²⁷. Her har man klart å opprette store verneområder, uten at dette kommer i for stor konflikt med andre interesser som reindrift og lokalt selvstyre. Norge har mye fjellnatur der ville beitedyr kan opprettholde landskapet og rovdyr kan interagere naturlig med økosystemet. Slike områder kan være aktuelle for jakt- og høstingsforbud.

Det finnes også eksempler på storstilt naturrestaurering som ivaretar både natur og andre interesser. Dette gjelder Hjerkin, som på 20 år har blitt omgjort fra militært skytefelt til fullstendig reparert nasjonalpark.²⁸ Prosessen møtte underveis motstand både fra lokalbefolkningen, sauebønder og reindriftnæringen. Til slutt kom man fram til

²⁴ Viltloven (1981). Lov, 25. mai 1981 nr. 38, om jakt og fangst av vilt.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-29-38>

²⁵ Naturmangfoldloven (2009). Lov, 19. juni 2009 nr. 100, om forvaltning av naturens mangfold.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

²⁶ Dovrefjell nasjonalparkstyre (2020). "Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark".

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Dovrefjell/Verneomrade/Dovrefjell-Sundalsfjella-nasjonalpark/>

²⁷ Store Norske Leksikon (2019). "Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark".

https://snl.no/Bl%C3%A5fjella-Skj%C3%A6kerfjella_nasjonalpark

²⁸ Holø & Skrefsrud (2020): "Naturkrigerne". <https://www.nrk.no/fn-vier-et-helt-tiar-til-restaurering-av-natur-for-klimaets-skyld-1.15132979>

et kompromiss som både ga vern til viktige lokale bygg, større leveområder for reinen og nytt liv til naturen på Hjerkin.

Mot flertallsinnstillingen (for å stryke punktet)

For naturens del er det ingenting i veien for å beskatte av naturens overskudd. Hvilke arter som kan jaktes på kan vurderes fra sted til sted ut fra bestandsmål, rødliste osv. Under Miljødirektoratets definisjon skal all jakt i Norge utøves slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.²⁹ Mange jegere har stor kunnskap om naturen, og det er naturlig å anta at de ønsker en bærekraftig forvaltning slik at man ikke tar ut flere dyr enn det som reproduseres.

I stedet for å stenge jegere og fiskere ute fra naturområder kan man fokusere på å gjøre praksisen så miljøvennlig som mulig. For eksempel kan man forby bruken av bly og jobbe med jaktorganisasjonene for å styrke kunnskapen om god naturforvaltning.

Det er også andre viktige hensyn å ta: Nasjonalparkene tilbyr viktige muligheter for naturbasert reiseliv i distriktene. De gir verdiskapning og arbeidsplasser i mange lokalsamfunn.

I tiden vi lever i kan det også sies at en grunnleggende årsak til våre problemer er mange menneskers svake følelse av tilknytning til naturen.³⁰ Det kan tenkes at etableringen av et slikt verneområde hvor sanking, jakt og fiske er forbudt bidrar negativt til å adressere dette grunnleggende problemet. For å forklare dette nærmere presenteres her to stereotypiske oppfatninger av forholdet mellom menneske og natur: 1) Naturen er storslått og fantastisk og gjør seg best uten mennesker. Mennesker kan iblant besøke den, se på den, men ikke røre. Det menneskelige liv foregår separat fra naturen. 2) Mennesker er på toppen av klodens hierarki og har et ansvar for å ta vare på alt annet slik at mennesket kan livnære seg. Utover det er det å ta vare på natur ren altruisme. Dels kan disse to stereotypene plasseres henholdsvis under de to betegnelsene "preservationists" og "conservationists"³¹, hvor førstnevnte ofte spores tilbake til John Muir som var innflytelsesrik for opprettelsen av blant annet Yosemite nasjonalpark³². Etablering av et stort verneområde hvor mennesker ikke skal høste, jakte eller fiske gir mening i begge disse måtene å se på hvordan mennesker er tilknyttet natur. Det korresponderer med tanken om at naturen gjør seg best uten mennesker og det korresponderer med at det å ta vare på naturen er altruisme.

Men dette forslaget korresponderer ikke med en tredje måte å oppfatte hvordan mennesker er tilknyttet natur på: 3) Vi mennesker er natur, og natur er i alt. Det å ta vare på natur er å ta vare på oss selv. Følgelig, å ta vare på seg selv på en holistisk måte er det samme som å ta vare på naturen. Her er ingen altruisme, ei heller egoisme. Hver enkelt gir ved å ta og tar ved å gi. Husk for eksempel at et voksent menneske inneholder 60 prosent vann og puster hver dag inn 60 000 liter oksygen. Det fremstår som mulig at det å kjempe for etablering av et område hvor sanking, fiske og jakt er forbudt kan

²⁹ Miljødirektoratet: "Jakt i Norge". <https://www.miljodirektoratet.no/jakt/>

³⁰ O'Brien (2020): "The Common Thread: It's a relationship crisis". <https://cchange.no/2020/03/relationship-crisis/>

³¹ Buys (2020): "What are the differences between conservation and preservation". <https://conservationmag.org/en/environment/what-are-the-differences-between-conservation-and-preservation>

³² Feng (2019): "John Muir - Father of the Preservationist Movement". <https://www.worldatlas.com/articles/john-muir-important-figures-in-us-history.html>

forhindre at en slik måte å se verden på blir utbredt. Derfor er det ikke en kampsak verdt å ta.

Alternativ C: et kompromiss

På landsmøtet i 2018 vedtok MDG følgende³³: “Etablere en eller flere norske nasjonalparker med totalforbud mot jakt, inkludert jakt på rovdyr.”.

MDGs landsmøtevedtak nevner ikke høsting (fisking er ikke nevnt, men utvalgets tolkning er at dette også er jakt og dermed blir forbudt). Det er forskjell på disse aktivitetene. Jakt er i teorien regulert slik at man har bærekraftige bestander, men ulvedebatten i Norge bør være bevis nok på at dette ikke alltid er tilfelle i praksis. Derimot kjenner ikke utvalget til at bærplukking og lignende aktiviteter har fått kritikk for å skade naturen (det eneste eksempelet vi har funnet i vår research er en artikkel om svenske tilstander i organisert bærplukking fra 2012, som ikke later til å ha blitt noe større problem³⁴).

Dessuten tar punktet kun til orde for å utrede – da finner man ut om det finnes et egnet område i Norge som ikke kommer i konflikt med reindrift, lokal kultur og andre viktige hensyn.

En annen måte å formulere et kompromisspunkt kan være å forby noen typer jakt. I 2020 vedtok Oslo MDG at man ønsker et forbud mot jakt på småvilt i norske nasjonalparker, unntatt der det er ønskelig ut fra forvaltningshensyn. I resolusjonen argumenteres det med at man må gjøre noen forvaltningsmessige valg:

For eksempel kan jakt på hjortevilt, rev og invasive arter ofte være nødvendig for å bevare det øvrige naturmangfoldet. Jakt på småvilt, som hønsefugler, vadefugler, hare og ekorn vil sjelden være nødvendig fra et forvaltningsmessig synspunkt. Matutbyttet av denne jakten er beskjedent, det er hovedsakelig å anse som rekreasjon for jegerne.³⁵

Småviltjakt kan for eksempel gi mindre mat til rovfugler som ørn og hauk, og dermed kan bestandene av ville dyr gå ned på grunn av jakt.

Et annet eksempel er byrådet i Oslo, som i 2018 la ned forbud mot jakt på store rovdyr i skogene i hovedstaden.³⁶ Dette var som del av en større plan for å restaurere Oslomarka.

NB: Utvalget var spesielt delt om dette punktet, og derfor ønsker vi at organisasjonen skal stemme over alle tre alternativene vi har vurdert. I avstemning mellom alternativ A og B fikk B flest stemmer; da vi inkluderte et tredje alternativ C, fikk dette såvidt flertall.

³³ Miljøpartiet De Grønne (2018): “Bevaring av natur”.

https://www.mdg.no/resolusjon/bevaring_av_natur

³⁴ Lognvik & Berge (2012): “Krever regler for sopp- og bærplukking”.

https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/vil-ha-regler-for-baer_-og-sopplukk-1.8303776

³⁵ Oslo MDG (2020): Forbud mot småviltjakt i norske nasjonalparker”.

<https://oslo.mdg.no/forbud-mot-smaviltjakt-i-norske-nasjonalparker/>

³⁶ Olsen (2018): “Byrådet vil forby ulvejakt i Oslomarka”.

<https://www.aftenposten.no/osloby/i/qnagg1/byraadet-vil-forby-ulvejakt-i-oslomarka>

Utdypende lesestoff

- Programutkast 2021-2025: "Ny ambisiøs naturpolitikk".
<https://databank.mdg.no/program/1-natur-og-miljo/ny-ambisios-naturpolitikk/>
- Programutkast 2021-2025: "Hav- og kystnatur".
<https://databank.mdg.no/program/1-natur-og-miljo/hav-og-kystnatur/>
- Grønnhetstyranniet ep.78: "Ny naturpolitikk" m. Bård Sødal Grasbekk".
<https://soundcloud.com/gronnungdom/gronnhetstyranniet-episode-78>
- Grønnhetstyranniet ep.88: "Digital debattfestival #7 - Klima vs. natur (eller?)".
<https://soundcloud.com/gronnungdom/gronnhetstyranniet-episode-88>
- Miljødirektoratet: "Norges miljøstatus for 2020".
<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/norgesmiljostatus/>

Spørsmål til diskusjon

- Er det hensiktsmessig å skille mellom snø- og vannscooter i programutkastet?
- Er en nasjonalpark fri for jakt og høsting et godt naturtiltak eller første steg mot å fjerne menneskene fra naturen?
- Er det noen punkter organisasjonen bør fokusere ekstra på i diskusjonen – for eksempel punktene med delt innstilling fra programkomitéen (kap 2, 19 og 26)?
- Er det andre punkter som GU bør diskutere grundig? For eksempel 2.1 om mål for naturvern, 2.10 om naturavgift, 2.20 om frivillig vern av myr eller 3.1 om vern av hav?

Saksbehandlers konklusjon

Naturpolitikken i programutkastet er god. Med de foreslåtte endringene fra Grønn Ungdom blir den enda bedre. Her må det diskuteres detaljer!

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen «Naturpolitikk for 2020-tallet» innstilles til LS-4-20 slik den foreligger.

Vedlegg:

- *Naturpolitikk for 2020-tallet*

Med vennlig hilsen

Andreas Moksnes, leder
På vegne av klima- og naturutvalget

Oslo, 22.09.20

NATURPOLITIKK FOR 2020- TALLET

Grønn Ungdom er godt fornøyde med naturpolitikken i programutkastet til MDG for stortingsperioden 2021–2025. Vi har likevel noen innspill. Disse foreligger under.

Grønn Ungdom vil:

- Endre reglene for ferdsel med vannscooter til å kun tillate nytteformål, ikke fornøyleskjøring, slik at hensyn til plante-, dyre-, og friluftslivets interesser settes først. Skjerpe håndhevingen av eksisterende regler knyttet til ferdsel med snøscooter, slik at hensyn til plante-, dyre-, og friluftslivets interesser fortsatt ivaretas.
- Styrke den faglige tyngden i innenlands naturforvaltning ved å etablere et statlig naturforskningsinstitutt med tilsvarende posisjon og finansiering som Havforskningsinstituttet, for eksempel med utgangspunkt i Norsk institutt for naturforskning.
- Opprette et politisk uavhengig miljøråd bestående av eksperter, som skal bistå med faglig kunnskap i beslutningsprosesser, vurdere regjeringens miljøpolitikk hvert år og komme med forslag til tiltak for å verne natur og biomangfold.
- Opprette en tilskuddsordning for naturvern og naturrestaurering i kommunene, etter modell fra Klimasats.
- Styrke kunnskapen om påvirkning fra havvind på marine økosystemer og næringer, og sikre at denne blir tilstrekkelig ivaretatt i all havvindutbygging. Sørge for at også fiskerinæringen blir hørt i spørsmål om utbygging av bunnfast havvind

- Ikke tillate fiske av plankton (f. eks. raudåte) og saktevoksende arter på store dyp, havbaserte oppdrettsanlegg og nye marine næringer før vi har et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Være særlig forsiktige med økt fiske av leppefisk langs kysten, før vi vet sikkert hvordan det påvirker økosystemene.
- (Én av følgende)
 - ALTERNATIV A: Utrede Norges første nasjonalpark med et helhetlig økosystem med permanente bestander av store rovdyr, og etablere et stort verneområde hvor høsting, jakt eller fiske ikke er tillatt.
 - ALTERNATIV B: Stryke punktet.
 - ALTERNATIV C: Etablere en eller flere norske nasjonalparker med totalforbud mot jakt, inkludert jakt på rovdyr.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem
Dato 23.09.20
Saksnr SST-17-20-198

The logo for 'grønn ungdom' is located in the top right corner. It consists of a green rounded square containing the words 'grønn' and 'ungdom' stacked vertically in white lowercase letters.

GJENNOMGANG AV INTERNPROGRAMMET FOR HØSTLEIR

Til saksgangen

Internprogrammet ligger i sentralstyremappen i Google Drive, under SST2020 -> Arrangementer -> Høstleir. På møtet skal vi gå gjennom det ferdigstilte internprogrammet, pluss smittevern- og beredskapsplan.

Med vennlig hilsen

Tobias Stokkeland,
sentralstyremedlem

Bergen, 23. september 2020